

Fighting Fire with Fire: The Quiet Revolution of Rabbi Dovid Tzvi Hoffmann

Suggestions for Further Learning:

Barashansky, Eliezer (ed). "ראיות מכריעות נגד ולהויזן." Hebrew translation of Hoffmann's German work arguing with the Graft-Wellhausen theory of Documentary Hypothesis, including Hebrew biography of Hoffmann. 1928.

<http://www.hebrewbooks.org/pdfpager.aspx?req=38205&st=&pgnum=9>

Ellensen, David and Richard Jacobs. "Scholarship and Faith: David Hoffman and His Relationship to *Wissenschaft des Judentums*." *Modern Judaism - A Journal of Jewish Ideas and Experience*, 36:2, 27-40. Ask RLZ for PDF copy.

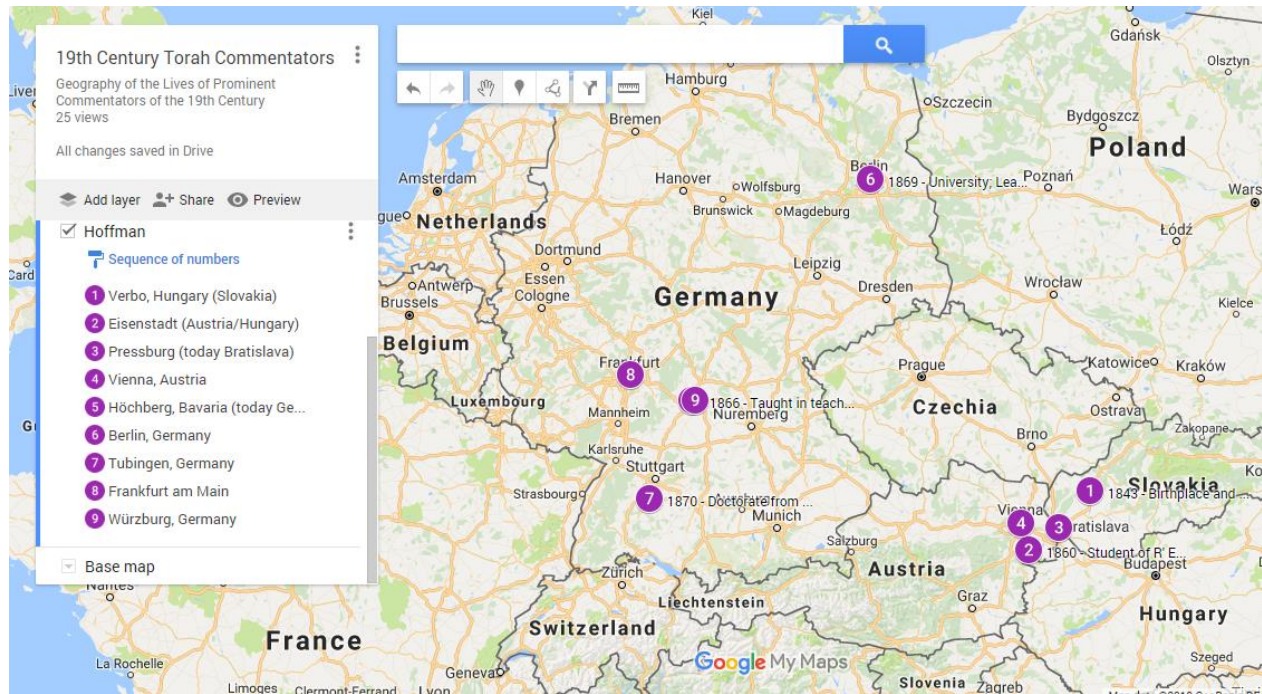
Kahana, Kalman. "רד"צ הופמן כפרשן המקרא" (Heb.). Analysis of Hoffmann's approach to Parshanut. Undated. <http://www.daat.ac.il/daat/tanach/hofman-dvarim/hofd03.pdf>.

Marx, Alexander. "Essays in Jewish Biography." "David Hoffmann," 185-222. Jewish Publication Society of America, 1947.

<https://archive.org/stream/essaysinjewishbi000988mbp#page/n198/mode/1up>

Wein, Berel. "Rabbi Dovid Tzvi Hoffman: Torah and the Academic World." MP3 Download. Undated. <https://www.rabbiwein.com/Rabbi-Dovid-Tzvi-Hoffman-br-Torah-and-the-Academic-World-P646.html>

Biography

■ Youth and Education

November 24, 1843 – Born in Verbó, Hungary (Austrian Empire)

- Father, Rav Moshe Yehuda, Dayan (Av Beit Din) of Verbó

- Early prodigy; Claimed later that by age 4 he knew Chumash-Rashi by heart

- 77th birthday – 50th yr. in Berlin – said D'var Torah, claimed said at 7 in father's house

1848 – Father dies

1853 – Community sends him away to learn in neighboring Yeshiva

1855 – Returns to Verbó, Hungary to learn under R' Shmuel Sommer – first real teacher

1857 – Left with Sommer when Sommer went to town of Papa

1859 – Learned with (and close to) Maharam Schick (Rav Moshe Schick) for a year,

- Maharam Schick - student of Chatam Sofer, but favored general knowledge

1860 – Eisenstadt, Austro-Hungarian border, student of Ezriel Hildesheimer in his new Seminary; also kept learning secular studies

1863 – To Pressburg (today Bratislava); student of K'tav Sofer (son of Chatam Sofer)

- Said if could have prepared properly, would have given Shiur worthy of Chatam Sofer

1865 – Graduated from Evangelical Gymnasium of Pressburg; went to U. of Vienna

1866 – To support mother, took up job teaching in Teacher's College in Hochberg, Bavaria, near Germany; he would stay in Germany until his death

- Came into contact with R' Seligman Bar Bamberger of Wertzburg (the Wertzburger Rav), and German "Havanat Ha'peshat" approach to Gemara as opposed to Pilpul of Hungary – comes to mix both plus outside/scholarly influences

- "Anyone who doesn't know Pilpul doesn't know how to learn Gemara"

- Age 74/75 – Hungary – Same shiur in Pilpul one day and Havana the next day!

- Businessman Jona Rosenbaum of Zell, friend and Talmid of Wertzburger Rav
- 1868 – Marries Rosenbaum's daughter Zerline – they would have 5 sons, 3 daughters
- 1869 – To Berlin to continue at University and learn under Hildesheimer, newly there
- 1870 – Doctorate from Tubingen University in Semitic Languages
- Thesis: "Mar Shmuel, Rector of the Jewish Academy of Nahardea in Babylonia"

(<http://onthemainline.blogspot.com/2010/10/hoffmanns.html>)

■ **Career in Hildesheimer's Seminary and Research on Mishna**

- 1871 – Becomes teacher in Rav S. R. Hirsch's Seminary in Frankfurt am Main
- 1873 – "Mar Shmuel" biography published as book – deemed heretical by Hirsch et al
- 1873 – Jr. Lecturer in Hildesheimer's new Seminary in Berlin, focusing on Chumash; started with Vayikra, then Devarim – his foci over next 25 years of classes
- Reform sweeping the Austro-Hungarian world; Hildesheimer felt secular learning critical to combat Reform and intrinsically as a part of Torah; RDZH incorporated use of other languages in particular to understand Chumash; same with Mishna (פותר טפח)
- Haskalah producing scholars; biblical scholarship in vogue; questioning authorship – attempted to destroy Divinity of the Torah
- Berlin seminary produced 2 scholarly magazines a year; 40%-50% from him
- Taught Rabbinical studies, secular studies, and Tanach in the Seminary, administrator
- Av Beit Din of Berlin; Posek of German Jewry
- 1874 – Along with report on the Yeshiva there is published RDZH's 50-page treatise on ממחרת השבת, proving traditional approach
- 1874 – Began Gemara class for Ba'alei Batim and own students (Chevra Shas) – Daf Yom before there was Daf Yomi – finished Shas several times – cont'd until 1908
- Taught in Teacher's Seminary of Isaac Ber Bamberger in Wertzberger – Seminary supplied teachers for Orthodox schools throughout Germany
- 1876-1893 – Editor of magazine – המגזין לכחמת ישראל
- 1879-1880 – Series of articles against Wellhausen's Documentary Hypothesis
- 1882 – "Erste Mishna" – "משנה ראשונה ומחלוקת התנאים" – "The First Mishna"
- Rebbe only "editor" of Mishna, incorporating Mishnayot into new Mishna; purpose (Wein) to prove Mishna not "made up" by Rabbis, since it was older
- 1884-1895 – Published scholarly monthly supplement to "Jewish Press"
- 1884, 1885, 1895 – "The Shulchan Aruch and the Rabbis About the Relations Between the Jews and the Non-Jews" – defending SA against Justus's *Judenspiegel* (i.e., Akum)

- Argued against new Reform Prayer Book in Baden with careful polemical response
- 1887 – “Contributions to an Introduction to Halachic Midrashim” (parallel, lost Midrash)
- Work vindicated one year later and beyond; instrumental in finding, editing, and publishing rare and newly-discovered Midrash Halacha (Shachter/Cairo Genizah)
- 1890 – Refused naturalization by German gov’t
- 1892 – Started recording Teshuvot (responsa) at urging of son, who published them

■ **Head of Berlin Seminary, Commentaries, and Later Battles Against Reform**

- 1893-1897 – German Translation/Commentary on Mishna Seder Nezikin – Academic
- 1894 – Hildesheimer sick – RDZH takes over advanced classes
- 1895, 1910 – In review of Reformer’s critical “The Dietary Laws,” proved **תורה שבעל פה**
- 1899 – Hildesheimer dies – appointed RDZH RY, not own son, Tzvi Hirsch, a Rebbe
- 1899 – RDZH takes over as acting RY; full in 1902
- 1900 – Again refused naturalization by German gov’t
- 1904 – Book vs. Wellhausen’s Doc. Hypothesis – **”הראיות המכריעות נגד גרף-וולהווזן”**
- 1905 – Daughter Hannah married Alexander Marx (1878-1953), JTS Librarian and Professor, who would go on to write mini-biography of father-in-law (P. 1)
- 1905-1906 – Monumental commentary on Vayikra
- 1910-1916 – Trans./commentary on seven parts of Mishna Taharot (rest posthumously)
- 1913 – First volume (out of two) on Devarim
- 1918 – German gov’t awards him Professor, a high honor
- Last Beit Din story
- Yustus Vaker story (fake anti-non-Jew Shulchan Aruch)
- Bereishit – Creation – Avot – shows why things are included/not included; geography is accurate; people are real; history is accurate; time frame is accurate
- Literate commentary aimed at non-Jews, Reform, and for believers to have answers
- Fabulous Chazzan, musical composer, orator
- Berlin Seminary recognized by Jews and non-Jews as best in the world; eclectic staff
- Mussar story (“not in my nature”)
- Depressed by Jews killing Jews in WWI (Tefillin story [(Wein)])
- Interested in moving Hildesheimer Seminary to Israel, but E. European Rabbis said no (1930’s – R’ Weinberg – same – R’ Chaim Ozer also said no)
- Later years – couldn’t stand unless Chazzan; that revived him
- Seminary instruction was in German but 40%-50% of students were Hungarian
- 1) “Every Jew’s life is a commentary to the Torah; 2) loyalty to Mitzvot; 3) represent your Creator – Kiddush Hashem” – Mussar movement channeled through scholarship
- 1914-1919 – Series of articles in Jeshurun on “Problems of Pentateuchal Exegesis”
- Nov. 20, 1921 (19 Marcheshvan) – Died quietly in his sleep
- 1922 – Second vol. Devarim (missing last Parshiot) – published by son Moshe Yehuda
- 1925 – Son published father’s Teshuvot (on 3 parts of SA) – **מלמד להועיל**
- Relevant contemporary questions; classic approach to scholarship (see later packet)
- Four RY’s – Hildesheimer (1874-99), Hoffmann (1899-1921), Avraham Eliyahu Kaplan (1921-24, brain tumor), R’ Yechiel Weinberg – Seridei Aish (1922-38, escaped)
- 1938 – Yeshiva closed, never reopened, never copied – product of Berlin
- Children escaped Germany, descendants still in Israel today
- A. Marx: Tough outside, but very kind inside; distant at first, but very intimate and kind

From Hoffmann's Book Against Graff-Wellhausen's Documentary Hypothesis

עד שנת 1866 חשבו כמעט כל חוקרי התנ"ך המפורסמים שמדר הזמנים היה באופן כזה: המקור ת"כ הוא הקדום ביותר; המקור משנה התורה — המאוחר ביותר; וביניהם קבעו את המקורות "E" ו"J". — אבל בשנת 1866 יצא לאור העולם ספרו של גרף (Die gesetzlich. Bücher des A. T.)⁽²⁾ ובו הוא יסד ובנה בפרטות את שיטתו, כי החקים שבספר "ויקרא" ביחד עם החקים השייכים להם שבספרי "שמות" ו"במדבר" מאוחרים הם ל"משנה תורה" (D) ונתחברו אחרי גלות בבל. ההשערה הזאת נתרחבה ונתפשטה ביחוד ע"י ספריו של ולדיון ("Die Composition des Hexateuchs"; "Geschichte Israels"; המאוחרות נקרא הספר הנ"ל בשם: "Prolegomena zur Geschichte Israels") ובקהל מבקרי התנ"ך החדשים הגיעה כמעט לשלטון יחיד. — השקפת בית מדרשה של הבקרת החדשה ביסודותיה העקריים על התהוות התורה היא, כי לפני תקופת התקונים של המלך יאשיהו (מל"ב כ"ג וכ"ד) היה קים רק חלק הספורים שבתורה, שהיה מרכב משני היסודות, (E ו I), ושחיל' בתוכו רק את חקי ספר הברית (שמות כ—כ"ג) ביחד עם הפרשה ל"ד (י—כ"ו) והפרשה י"ג (ג—ט"ז); בימי מלכותו של יאשיהו נתחבר החלק העקרי של ס' דברים או משנה התורה, שבמשך הזמן הוסיפו עליו, לפי דברי המבקרים, עוד פרשות וצרפיהו אל המקורות (IE*); ובאופן כזה היתה התורה מרכבת, בתקופה שלפני הגלות ובשנים הראשונות לגלות בבל ממשנה התורה (D) ו IE I. ורק אחרי גלות בבל נתוסף עליהם (לפי דברי המבקרים החדשים) ספר ת"כ (PC); ובתקופה מאוחרת יותר קם מסדר ועורך (R) שצרפו ביחד עם קבצי חקים חדשים שנוצרו ונתהוו בחוגי הכהנים למקורות IED.

בעיני המבקרים נחשב למושכל ראשון, כי מימי תקופת התקונים של יאשיהו שאפה מפלגת הכהנים בחריצות ובהתמדה לזאת, שעבודת ה' תרוכז במקום אחד. ת"כ (PC*), לפי דברי הבקרת המודרנית, הרחיקה כל כך ללכת בענין הזה עד שהיא הקריטה ע"י אהל המועד את הדבר הזה (רכוז הפולחן) לימי קדם ותאסר את הקרבת הקרבנות בכל הדורות שלפני הקמת המשכן ומזבח העולה, ולכן לא הזכירה גם את מזבחות האבות. ואולם איך אפשר להביא את זאת לידי הסכמה עם העובדה שדוקא ת"כ, בקראנו בה מבלי שים לב אל המקורות האחרים של התורה, מצוה את בני ישראל לשחט את קרבן הפסח בבתייהם ולזרק את דמו לא על מזבה ה', כי אם על שתי המזוזות ועל המשקוף (שמות יב, ז)⁽²⁾. נוסף לדבר הנ"ל גם את זאת, שאפילו בחג הפסח של השנה השנית (במדבר ט') לא נזכר כלל וכלל, שכני ישראל הקריבו את הקרבן הזה באהל המועד; ולכן היתה הרשות לדיכאן להעיר בפרושו לס' במדבר ט, י"ד, כי "אין שום רמז בתורה לזאת, שקרבן הפסח השני הזה לא נשחט בבתייהם, אלא באהל המועד (כמו שסובר ק"ל). ואולי רק ע"י צרוף עם הדברים שנאמרו בויקרא י"ז אפשר לבוא לידי מסקנה זו" — אבל פרק י"ז שבויקרא שיד, לפי דברי הבקרת המודרנית, לספר הקדושה (H), ולפיכך אין להביא ראיה מהפרק הזה למקור היסודי של ת"כ (PG).

מפתח

VI

דף	סימן
63	ג' מגדל שיש בו עלעקטריש ליקט לטותחו בשבת
64	ג"א אי רשאי לקרות הפטרה במנחה לפני הנערים (קינדער גאטטעזדיענזט)
64	ג"ב הזכרת נשמות בשנה ראשונה בשנת העבור
65	ג"ג עסק טורנען אי שרי בש"ק, וגם מיני שחוק
67	ג"ד אי מותר לישבע בערכאות בשבתות וי"ט
67	ג"ה ליסע בשבת בשביל חולה דחקיף ליה עלמא
68	ג"ו ע"ד לפני עור ומסייע ידי עוברי עבירה לענין שבת
71	ג"ז אי רשאי למסור ריב לעורך דין מחלל שבת
72	ג"ח טלטול קטן אי צריך למחות
80	ג"ט אם מותר ליתן דבר קר אל כלי שני בשבת

ט"ו

ש א ל ה

אי אסור לעשן טאבאק בביהכ"נ.

ת ש ו ב ה

אף שבמחזיק ברכה שהובא בשערי תשובה סקנ"ר סק"ח ה"י נראה שיש מי שמחיר, מ"מ צדקו רברי השערי תשובה שם רפשיטא ראסור לעשן מחמת קרושת ביהכ"נ שזה ה"ו כמו אכילה ושתייה, ובקושי התירו שאיפת הטאבאק ע"י כשרי חמר ערך ביהכ"נ אות ז' הובא בס' אורחות חיים סי' קנ"א אות ג'. ועור רירוע רהנכרים מרקקין מאור ואוסרין העשון בכתי תפלות שלהן, ומעתה יהי ח"ו חילול השם, אם אנו נחיר זאת וע"כ פשיטא ראסור.

ט"ו

ש א ל ה

בעיר אחת הסכימו הפרנסים להעמיר בביהכ"נ שלהם כלי שיר הארגעל הירוע, והרב אשר שם אף שהשתרל בכל כחו לא עלתה בירו לבטל הסכמה זאת, אשר ע"כ רצונו לבחור הרע במעושו ולהתיר להם שינגנו בארגעל בימי החול, כגון בחתונות וביום הולדת של המלך יר"ה וע"י זה יגרום כי לכל הפחות לא יחללו שבתות ומועדות. חוץ מזה הוא חושש שאם יניח את משרת הרכנות ויעזוב את מקומו בשביל הארגעל, יבוא לשם רב אחר אשר לא לבר הארגעל יחיר להם כי אם יגרום עור קלקולים אחרים גדולים, וע"כ שואל הרב רעיר הנ"ל, אם יכול לשבת במקומו ולהניח לנגן בארגעל בימי החול.

ת ש ו ב ה

סרם נחווה את רעתנו הקלושה נפן גא אל משכנות הרועים המה הגבורים אנשי השם אשר כתבו פסק רינם בשנת התקע"ט בעת אשר פרצה הרעה

Highlights of Rav D. Z. Hoffmann's Torah Commentary

- 1) Copious organization of text and discussion of why it is organized that way
- 2) Blocks of Pesukim as basis for commentary
- 3) Torah She'ba'al Peh as bridge to Torah She'bichtav
- 4) Preference for original source – i.e. Midrash Halacha – rather than quote from Gemara
- 5) Cross-referencing within Tanach without explanation; assumption of knowledge of Tanach
- 6) Use of non-Jewish or unpopular Jewish sources, often as support or proof
- 7) Attention to contemporary psychological thought

המצוות המיוחדות

(יא) מצוות המוטלות על הפרט (פרק כא:י — כה:יט)

- (1)** אחרי שסדרה התורה בפרשת שופטים את המצוות המוטלות על השלטונות, היא ממשיכה עכשו בפרשת כי תצא במצוות המוטלות על הפרט. וזה סדרן:
- (א) מצוות על חיי המשפחה (כא:י-כג).
- (ב) מצוות החסד בין איש כלפי אחיו וכלפי כל הבריות (כב:א-יב).
- (ג) מצוות על קדושת הנישואין (כב:יג — כג:ט).
- (ד) מצוות קדושה ויושר (כג:י — סוף כד).
- (ה) מצוות שונות לסידור חיי החברה האנושית, ולבסוף מצות מחיית זכר עמלק (כ"ה:א-יט).
- אין בידנו דבר ברור בקשר לסדר החוקים הללו. כשכלל משה בספר משנה תורה אותן המצוות שלא נכתבו כלל עד הנה, או אותן שמצא לנחוץ לחזור עליהן מטעמים מסוימים, אפשר שבחוקים שלגבי חיי המשפחה וחיי היחיד – הסמיך למצוה אחת מצוה אחרת על ידי איזו שהיא אסוציאציה רעיונית. מתוך כך עלינו לבקש בכל מקום רק סמיכות רעיונית כזו בין שתי מצוות הסמוכות זו לזו (במשנה תורה דרשין סמוכין – יבמות ד.).

(א) מצוות על חיי המשפחה (כא:י-כג)

- (1)** דברה תורה כנגד יצר הרע והתירה לישא שבוית מלחמה, אלא שנצטוונו לנהוג בצדק ובהתחשבות הראויה למצב (י-יד).
- נצטוונו על משפט הבכורה בין הבנים (טו-יז).
- נצטוונו להרוג בן סורר ומורה (יח-כא).
- אחר כך נסמכה פרשת איסור בזיון הנהרג בדין (כב-כג).

פסוקים י-יג: כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי: וראית בשביה אשה יפת תאר וחסקת לה ולקחת לה לאשה: והבאתה אל תוך ביתך וגלתה את ראשה ועשתה את צפרניה: והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לה לאשה:

Pesukim 10-13: When you go out to war against your enemies, and Hashem, your God, delivers them into your hands, and you take them as captives, and you see among the captives a beautiful woman, and you desire her and you take her as a wife. You will bring her into your house, and she will trim her hair, do her nails, and remove her clothing of captivity. She will sit in your house crying about her father and mother for one month, and after that you may come to her and have relations with her, and she shall be for you as a wife.

כי תצא – הלשון "כי" מורה שבמלחמת הרשות הכתוב מדבר, כמו ששנינו בספרי, וכמו למעלה כ:א' (ראה פירושנו שם). פרשה זאת מתייחסת למה שנאמר למעלה כ:יד, שהורשינו לשבות את הנשים והטף במלחמה וכאן בא הכתוב ללמדך כיצד אתה עושה ואתה רשאי לקיים מהן אישות (כמו שאמרו במכילתא — מדרש תנאים 127).

And she will do her nails – Onkelos translates: “And she will increase her fingernails,” and so does Rashi – “she will grow them.” And that is the opinion of Rabbi Akiva in the Sifri, which is brought in Yevamot 48a. (Compare to Yishayahu 7:22 and Iyov 15:27.) The intention of the Pasuk is to make her unattractive, in order that he will not marry her. Rabbi Akiva brings a proof for his words from the words of the Pasuk, “And she will cut off her hair,” which is also a way to make her appear unattractive. However, Rabbi Eliezer brings a proof from the Pasuk in Shmuel Bet 19:25, that the word “do” means to cut off. (This is also what Philo says.) The Ramban explains that this is the simple meaning of the Pasuk, because all of the things that are mentioned are aspects of mourning, and then the end of the Pasuk would flow smoothly, when it says “and she will cry” etc. Therefore also it takes place for “a month,” because mourning generally takes place for a month. (And this is also what Yosef ben Matityahu said in The Antiquities of the Jews, vol. 4, 8:23.) However, all these actions are only commanded because she has been converted by force, and therefore she should be given the opportunity to mourn and to collect her thoughts, in order that she becomes complete with her new situation. But if she accepts upon herself to convert of her own free will, it says in a Beraita in Yevamot 47b that she is permitted to be taken as a wife immediately.

ועשתה את צפרניה – אונקלוס מתרגם: "ותרבי ית טופרנהא, וכן מפרש רש"י: "תגדלם," והיא דעת רבי עקיבא (4) בספרי, שהובאה ביבמות מה. (5) (השוה ישעיהו ז:כב; איוב טו:כז.) כוונת הכתוב לנוולה, כדי שלא ישאנה. רבי עקיבא מביא ראיה לדבריו מדברי הכתוב "וגלחה את ראשה", שגם זה נוול הוא. אבל רבי אליעזר מביא ראיה מן הכתוב (5) בשמואל ב יט:כה, שתיבת "עשה" פירושה העברה (6) (כן כתב גם פילון: ליב. דע קאריטאטע). הרמב"ן פירש שכן הוא פשוטו של מקרא, כי כל המעשים הנזכרים כאן הם ענייני אבלות, ובזה נמשך יפה סוף המקרא האומר "ובכתה וגו'"; על כן גם "ירח ימים", שהרי סתם אבלות שלשים יום (6) (וכן הוא אצל יוסף בן מתתיהו בקדמוניות ד, ח:כג. (7) אולם כל המעשים הללו לא צוותה התורה אלא מפני שהיא מתגיירת באונס; על כן נצטוונו לתת לה פנאי להתאבל ולהתיישב בדעתה, כדי שתשלים עם מצבה החדש. אבל אם היא מקבלת עליה להתגייר מרצונה, נאמר בבריתא במסכת יבמות מז, ב, שמותר לקחתה לאשה מיד.

גמרא מסכת יבמות דף מז עמוד א

Fingernails

תנו רבנן: (דברים פרק כא פסוק יב) "וגלחה את ראשה, ועשתה את צפרניה."

רבי אליעזר אומר, "תקוץ";

רבי עקיבא אומר, "תגדיל."

אמר רבי אליעזר, נאמרה "עשיה" בראש, ונאמרה "עשיה" בצפרנים. מה להלן – העברה, אף כאן – העברה.

רבי עקיבא אומר, נאמר "עשיה" בראש, ונאמר "עשיה" בצפרנים. מה להלן – ניוול, אף כאן – ניוול.

ראיה לדברי רבי אליעזר (שמואל ב פרק יט פסוק כה), "ומפיבושת בן שאול ירד לקראת המלך, לא עשה רגליו, ולא עשה שפמו." מאי עשיה? העברה.

רבי עקיבא – ניוול – "כדי שלא ישאנה" (הופמן); רבי אליעזר – אבילות.

Father/Mother

תנו רבנן: (דברים פרק כא פסוק יג), "ובכתה את אביה ואת אמה."

ר' אליעזר אומר, "אביה" –

אביה ממש; "אמה" – אמה ממש.

רבי עקיבא אומר, "אביה" ו"אמה" – זו עבודת כוכבים. וכן הוא אומר (ירמיהו פרק ב פסוק כז), "אומרים לעץ, 'אבי אתה.'"

Her father – Rabbi Akiva and Rabbi Eliezer argue about this in the Sifri: According to Rabbi Akiva, the meaning here is idol worship. Meaning that she should leave the gods of the other nations; Rabbi Eliezer explains the Pasuk in a literal way. It is possible that the two of them are going according to their explanations that they made regarding “And she will do (her nails).”

את אביה – נחלקו רבי עקיבא ורבי אליעזר (4) בספרי: לדברי רבי עקיבא פירושו עבודה זרה, כלומר שתעזוב את אלהי הגוים; רבי אליעזר מפרש המקרא באופן מלולי. אפשר ששניהם הולכים לשיטתם בפירושים שאמרו ל"ועשתה וכו'".

פסוקים טו-יז: כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה ויהיה הבן הבכור לשנואה: ויהיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר: כי את הבכר בן השנואה יפיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה: (ס)

Pesukim 15-17: When a man will have two wives, one who is loved and one who is hated, and he will have children from both the loved and the hated, and the oldest child is from the hated. And it will be on the day that he gives his inheritance from what he has to his children, he may not give preference to the loved one's son over the hated one's. For the son of the hated one must be recognized to receive double from everything that he has, for he is his first effort; to him is the law of the firstborn.

As relates to the juxtaposition of this section to the section that came before it, see Rashi. We are commanded to protect the rights of the captive, and not to treat her like a maidservant; but we are likewise commanded to not infringe on the rights of any other woman in a situation where she is hated.

One is loved and one is hated – Our Rabbis were surprised about a Pasuk that utilizes such an example: “Could there possibly be one who is loved by Hashem or hated by Hashem?” Meaning, it is obvious that the laws of the holy Torah cannot take into consideration the love or hatred of a person. The answer to this question is found in the Mechilta of Rabbi Yishmael (in the Sifri in the name of Rabbi Shimon): “The Torah is discussing a matter of common sense, that if a person has two wives, ultimately he will come to love one and hate one.” Meaning that in this Pasuk it is hinted that even though it is permissible to take two wives, this is not a good idea (just like taking the beautiful captive woman).

(1) בנוגע לסמיכות הפרשה הזאת לפרשה שלפניה, השוה רש"י. נצטוונו לשמור על זכויותיה של השבויה, ולא לנהוג בה כשפחה; אבל נצטוונו גם שלא לפגוע בזכויותיה של אשה אחרת במקרה שהיא שנואה. **האחת אהובה והאחת שנואה** – רבותינו תמהו על המקרא שתפס דוגמא כזאת: "וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום?" כלומר, פשיטא שאין דיני התורה הקדושה יכולים להתחשב באהבתו או בשנאתו של זה. (4) תשובה על השאלה מצאנו במכילתא בשם רבי ישמעאל (בספרי בשם רבי שמעון): "בדרך ארץ הכתוב מדבר, שאם יהיו לו שתי נשים סופו להיות אוהב אחת ושונא אחת", (3) כלומר במקרא זה נרמז שאף על פי שהותר לקחת שתי נשים, אבל אין זה דבר הגון (כמו לקיחת יפת תואר).

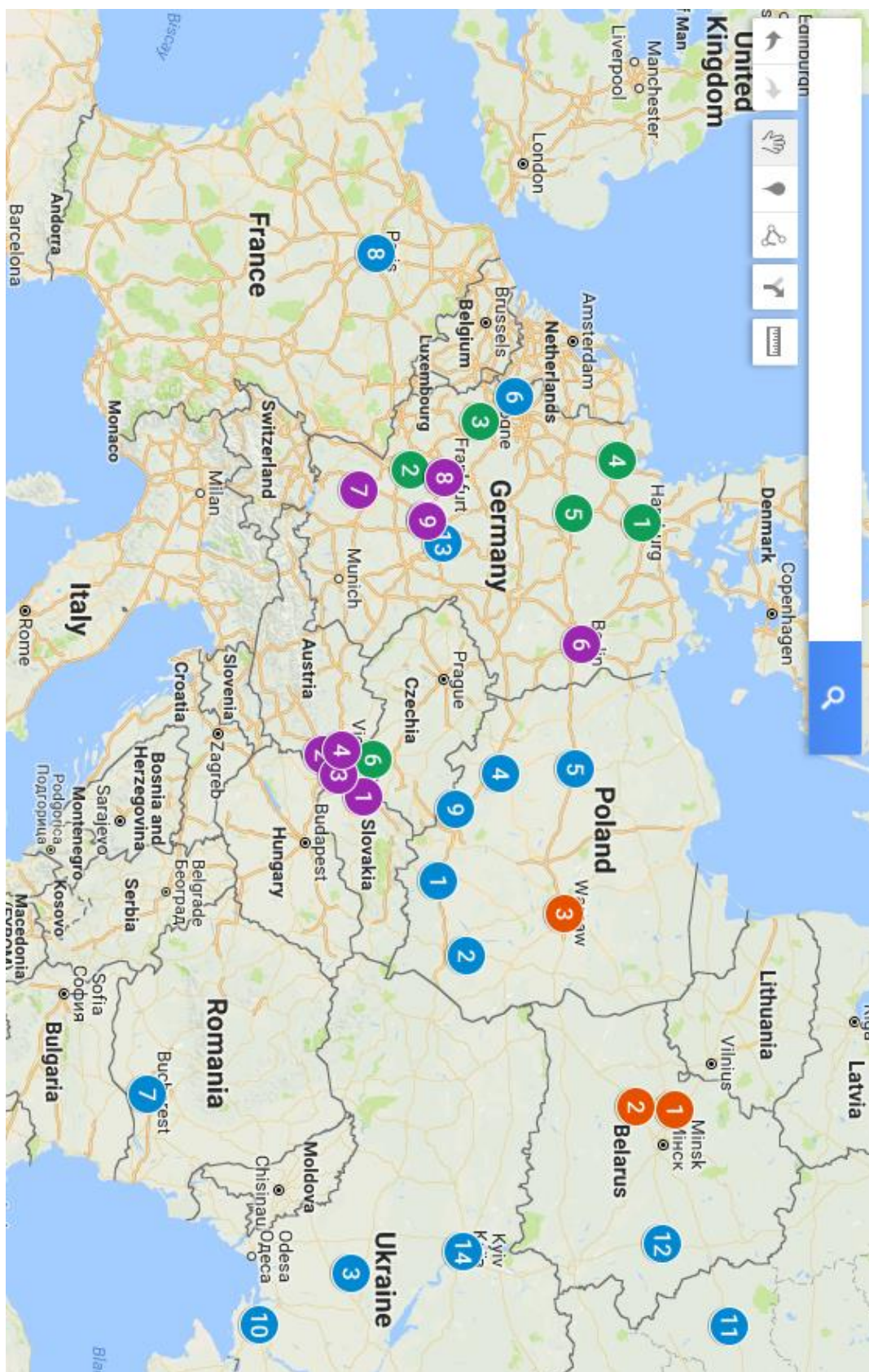
And indeed, the implication of the Pasuk is that the Torah is speaking about an unusual situation which, although Hashem does not want to forbid outright, it describes for us the bad result and lays out for us boundaries so that a calamity does not result from this path. In the beginning, with the beautiful captive, the man follows after his evil inclination; therefore we are commanded, "And you will take her (to your home) ... and she will cry." Once the evil inclination has had its fill, it is possible that the love will turn to hate and he will come to be extraordinarily cruel to her. Therefore we are commanded, "If you do not want her ... do not be cruel." And it is the same in our section: The result of "when you will have two wives" is that "one will be loved and one will be hated." It is possible that a man will come by this to be cruel to his own child; therefore we are warned, "You are not allowed to give preference." (This would be the understanding of Rabbi Yishmael.)

But the basic understanding of the Sifri, and also the Talmud Yevamot 23a, is to explain the meaning of the Pasuk that she is loved or hated *before Hashem*, which comes by her marriage. Meaning that her marriage is either acceptable or unacceptable.

In the Sifri, our Rabbis explain by many, many proofs that no firstborn can forfeit his rights, even if he is born of a union that warrants excommunication or death by court. Only the son of a maidservant or non-Jewish woman is not considered to be the son of his father (see Yevamot 22), because the Torah says "when there will be" and also "and it will be born *to him*," but the son of a maidservant or a non-Jewish woman go after the mother.

However, we need to ask, that "when there will be" sounds like a language of marriage, and if so, firstborns from of unions that warrant excommunication or death by court should also be excluded, because marriage does not take hold in them – see Yevamot 49a and Tosafot Ketuvot 29b. And so it seems that according to the Sifri, there is a connection between "when there will be" and "he will have born to him," and we can only limit from the rights of the firstborn one for whom marriage has not taken hold for his mother and who also is not born to his father.

וכן משמעות פשוטו של מקרא
שהתורה מדברת כאן על מצב בלתי
רגיל, אשר אמנם לא רצה השי"ת
לאוסרו לחלוטין, אבל תיאר לנו את
תוצאותיו הרעות והטיל עלינו הגבלות
כדי שלא יצמח עוול מנסיבות אלה.
בתחילה: יפת תואר; (5) האדם נמשך
אחרי יצרו הרע, ויתכן שיפגע
ברגשותיהם של אחרים, על כן נצטוונו:
"והבאתה ... ובכתה." אחרי שהיצר
הרע בא על סיפוקו, (7) יתכן שהאהבה
תיהפך לשנאה והיא תגרור אחריה עוול
משווע; על כן נצטוונו: "אם לא חפצת
בה... לא תתעמר." וכן הוא בפרשה
שלנו: התוצאה של "כי תהינה לאיש
שתי נשים" היא, שתהא "האחת אהובה
והאחת שנאה." (7) יתכן שיבוא האדם
על ידי כך לידי עוול כלפי יוצאי יריכו;
על כן הוזהרנו: "לא יוכל לבכר" (כך
לרבי ישמעאל).
אבל סתם ספרי, וכן התלמוד
ביבמות כג. מפרשים כוונת הכתוב,
שהיא אהובה או שנאה לפני המקום,
דהיינו בנישואיה. (3) כלומר, הנישואין
הם כשרים או פסולים.
בספרי דרשו רבותינו מתוך
כמה וכמה ראיות, שאין שום בכור
מפסיד את זכותו, ואפילו אם הוא מבני
חייבי כריתות או מיתות בית דין. רק
בנה של שפחה או נכרית אינו נחשב
כבנו של אביו (השוה יבמות כב.), מפני
שאמר הכתוב "כי תהינה" וכן "וילדו
לו" אבל בני שפחה או גויה הולכים
אחרי האם.
אלא שיש להקשות, ש"כי
תהינה" משמע תפיסת קידושין, ואם כן
היה לנו להוציא מן הכלל גם בכור
מחייבי כריתות ומיתות בית דין, שאין
קידושין תופסין בהן, השוה יבמות מט.
ותוספות כתובות כט: דיבור המתחיל
"חילולין." (3) ונראה כי לספרי
קשורים "כי תהינה" ב"וילדו לו" ואין
לנו למעט מזכות הבכורה אלא את זה
שאין קידושין תופסין באמו וגם אינו
נולד לאביו.

Key: ■ Netziv (1816-1893) ■ Malbim (1809-1879) ■ Hirsch (1808-1888) ■ Hoffman (1843-1921)